

Putin

Hans-Wilhelm Steinfeld
Oslo: Cappelen Damm 2020
235 sider. ISBN 9788202676544

Anmeldt af **Flemming Splidsboel Hansen**
[seniorforsker, Dansk Institut for Internationale
Studier (DIIS), fsha@diis.dk]

Hans-Wilhelm Steinfelds bog er ikke nem at genrefastsætte. Den er først og fremmest en biografi – om Ruslands præsident, Vladimir Putin – men den er også en indføring i dele af Sovjetunionens og Østeuropas historie og en kritik af forskellige aspekter af norsk politik, herunder forholdet til Rusland. Og så er den et slags personligt tilbageblik for forfatteren, som tydeligvis trækker på sine mange personlige erfaringer i sin beskrivelse af livet i Sovjetunionen især. Det sidste ses mest direkte i bogens fotos, hvoraf flere viser Steinfeld på forskellige steder i det tidligere Sovjetunionen eller sammen med især russiske personligheder.

Bogens styrke ligger i dens bredde. Det er klart for læseren, at her er en forfatter, som har indåndet den (forurenede) sovjetiske luft, og som har set steder og mødt mennesker. Forfatteren bevæger sig også hurtigt mellem forskellige emner og perspektiveringer, og man får indtryk af, at målet har været at sige noget om Putin, samtidig med at der kunne strøs noget andet viden og information ud undervejs. For nogle læsere vil det være et kærkomment supplement til den allerede omfattende norsksprogede litteratur om Putin og Rusland – bogen er let på detaljer, den har politisk kant, og den er skrevet på baggrund af personlige erfaringer og holdninger.

En af bogens store svagheder er også dens bredde. Forfatteren vil for meget og er for ustruktureret, og han bevæger sig mange gange ud ad tangenter, som han har svært ved at finde tilbage fra. Der er problemer med fokus, detaljeniveauet (det er både for lavt og for højt) og med redigeringen. Fagredaktøren kunne have hjulpet ved at insistere på, at en bog med titlen »Putin« holder et strengt fokus på netop Putin, og

at for eksempel gentagelser blev ryddet væk. Som illustration af det manglende fokus kan det nævnes, at kapitel 17 (»Russlands frie tanke«) handler om russisk litteratur (primært fra 1800-tallet), og at kapitel 19 (»Gardariket«) er om det norsk-russiske forhold i de seneste 1.000 år. Der er ikke noget om Putin.

For så vidt angår gentagelser, får vi blandt andet at vide, at »der Stalin skjøt folk, fikk de 25 års fengsel under Bresjnev, men ofte bare 15 døgn i varetekt under Putin« (s. 45), og at »der Stalin henrettet politiske motstandere, fik de 25 års fengsel under Bresjnev. Under Putin fikk dissidenterne ofte bare 15 døgn i kasjotten efter en demonstrasjon« (s. 101). Steinfeld nævner også mindst tre gange, at Dmitrij Kiseljov (»Putins fremste mann i medie verden«, s. 22) taler norsk. I øvrigt har forfatteren valgt at vise flere private fotos af Kiseljov – som andre måske ville se som en af Kremls førende manipulatorer – herunder et, hvor de to står i venskabelig omfavelse (s. 137).

Redaktøren kunne også venligt, men bestemt have overstreget den besynderlige antisemitisme, som er i bogen: »Her i landet er det jeg som tilsetter og avsetter statsministre« hadde den jødiske oligarken Vladimir Gusinskij bjeffet i telefonen til informasjonsminister Mikhail Lesin da statsministrene kom og gikk som verst mot slutten av Jeltsins styringstid« (s. 39). »[Oligarkerne] Berezovskij og Gusinskij var jødiske« (s. 76). »Også [oligarken] Khodorkovskij var jødisk« (s. 76). Og så hører vi en anekdote fra en sovjetisk folkeskole, hvor »jødegutten Mojsje« fortæller om, hvorledes hans far solgte sin brugte bil og derefter via kontakter købte en ny til lavere pris (s. 15). Det er unødvendigt og upassende, for det sættes ikke i en relevant kontekst.

Fremstillingen er overfladisk og forskønnende. En del vil nok mene, at Putin fortjener kritik for mange af sine handlinger i de seneste 20 år, men det er tilsyneladende næsten hele tiden nogle andres skyld – Vestens primært. Det kommer til udtryk i et af bogens grundlæggende omdrejningspunkter: »Hvordan Vesten mister Rusland« (s. 65). Steinfeld finder forklaringskraft både i det meget lange perspektiv (»Karl XII og Peter den store ved slaget ved Poltava i 1709, Napoleons invasion i 1812, og [angrebene] under to verdenskriger i det 20. århundre«, s. 132) foruden mere nutidige svigt, som for eksempel den manglende Marshall-hjælp (s. 56), Ruslands sene invitation til verdenshandelsorganisationen WTO (s. 65) og de USA-ledede krige i Mellemøsten (s. 82). Putin på sin side mistede også Vesten (s. 10), da han i 2014 invaderede den ukrainske halvø Krim, men årsagen var da »politisk naivitet« hos Putin.

Hvor Putin faktisk bærer egen skyld, sætter Steinfeld flere gange effektivt ind med en god portion *whataboutism*: I analysen af krigen i Tjetjenien (1999-) hedder det, at »separatisme betyr alltid krig (...) Verden glemmer lett at det også var borgerkrigsliknende episoder under Vestens yndling, Mikhail Gorbatsjov« (s. 51); Putins stærkt kritiserede håndtering af katastrofen med den forliste atomubåd Kursk i 2000 sættes i perspektiv ved, at »både statsminister Kjell Magne Bondevik og utenriksminister Jan Petersen [bommet]« ved ikke at vise sig i forbindelse med den store tsunamikatastrofe i Thailand i 2004 (s. 62); Ruslands modstand mod Georgiens

militære samarbejde med USA forsvares med det retoriske spørgsmål, »hvordan ville USA reagere hvis en tilsvarende *russisk* general havde siddet på tilsvarende sted hos Mexicos forsvarsminister?« (s. 109); og så forklarer Steinfeld, at »flere enn Rusland har brutt internasjonal rett de siste 50-60 årene« (s. 153).

Det sidste refererer til Ruslands invasjon af Ukraine i 2014. Som nævnt ser Steinfeld her en fejl – politisk naivitet – fra Putins side. Men formålet var egentlig ganske simpelt – »å sperre for Ukrainas muligheter til å melde seg inn i NATO« (s. 146). Et afledt formål, forklares det videre, var »å hindre at USA og NATO skulle få etablere en marinebase i Sevastopol i 2014« (s. 147). 2014 var et vendepunkt i Vestens forhold til Rusland. Den nye og mere kritiske linje over for Rusland og Putin blev styrket i 2018, da russiske agenter forsøgte at likvidere den tidligere sovjetiske og russiske etterretningsmedarbejder Sergej Skripal. Skripal havde siddet i russisk fængsel for at have solgt oplysninger til den britiske efterretningstjeneste, og derfor »er motivanalysen for attentatforsøket (...) mye enklere: hevn. Og forståelig hevn« (s. 164). Det er alligevel skrappe sager, når noget så grænseoverskridende tilsyneladende bagatelliseres.

Til sidst lidt om detaljeniveauet. Det er ikke ramt rigtigt. Bogen er forholdsvis fattig på nøgledata om for eksempel økonomiske og sociale forhold. De ville have tilføjet væsentlige perspektiver. Til gengæld hører vi om priser på metrobilletter og telefonsamtaler i sovjettiden (s. 15), om hastighederne for lytogene mellem Moskva og Sankt Petersburg (s. 40) og sågar om elektricitetsforsyningen i Afghanistan (s. 69). Det er for uens, og det forstærker indtrykket af en bog, som burde have gennemgået en stærkere redigering. Mest af alt skulle Steinfeld dog have været mere kritisk over for sin hovedperson – Vladimir Putin.